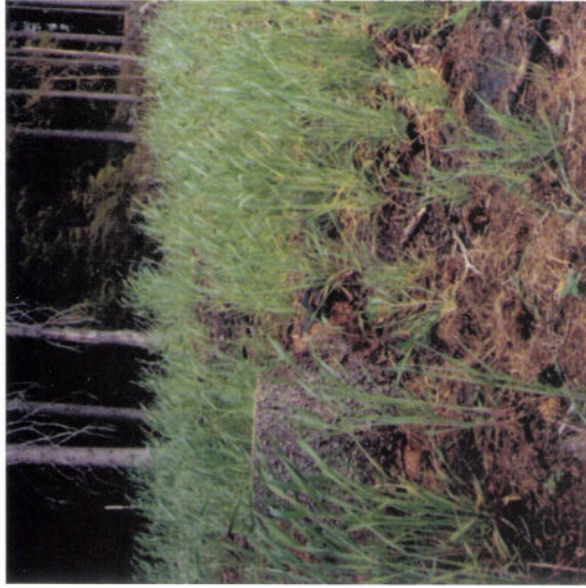

Slik ble det med datidens kornsorter, en langt større avling enn vi i dag kan drømme om. Et slikt ressursgrunnlag finnes knapt nok bevart noe sted i dag, det er forlenget oppbrukt. Stasjonære svedjekulturer har alle hatt sin oppkomst i fruktbare agrikulturer, og de har så godt som alle drevet rovdrift på humusreservene. Deres undergang har normalt vært utarming av jorda, mens utløsende årsak ofte var krig. Vår tids kjemiske mineraltilførsel og genmanipulasjon av matvekstene er imidlertid langt alvorligere; kvantitet framfor kvalitet er dessverre dagens målsetting. Ingen kjemiske stoffer har noensinne kunnet gå over til levende liv, uten ved hjelp av livet selv, som alene besørger denne prosessen (Pommeresche, Markens grøde, nr. 2).

*Mattila, Östmark
i Värmland 1991.
Rugspirene etter et
par ukers vekst.*

*Foto: Per Martin
Tvengsberg.*

Svedjeprosedyrens første del var å velge ut det mest formålstjenlige området i skogen. Dette hadde så stor betydning, at spesielt trenede unge menn ble sendt ut for å merke av de beste skogholtene. De største trærne ble ringbarket slik at de tørket. Når tiden nærmet seg, måtte man felle skogen og/eller sørge for vindfall ved ulike sofistiserte teknikker. Òksa var den eneste medbragte redskapen. De felle trærne skulle dekke marka jevnt, for fallet ble liggende for tørking. Kutting av de største greinene påskyndet tørkingen. Årstiden for brenning var bestemt av kulturvekstens såtid og den geografiske beliggenheten. Brenningen skulle skje etter en tørkeperiode, men for regnet kom, og på en dag med passe vind. Da noitaen/shamanen hadde bestemt dagen, valgte han ut materiale fra fallet og tente en "hellig" ild. Dersom det brant godt, var det tegn på at nå var tiden inne, men brant det dårlig, var det et signal om at man skulle vente. Denne prøven kunne spare klanen for fatale feil. Dette vesle bålet var kontakten med overmaktene. Ilden herfra ble siden brukt ved tenning av fallet, og ilden måtte slukne uten menneskets hjelp. Hele klanen var med under tenningen, for dette måtte skje synkront. Fallet måtte brenne fra kantene innover mot midten. Dette innebar at man tente i overkant på et skrånende fall lenge for man tente på sidene og til sist nederst, vind og fuktighet tatt i betraktning. Noita dirigerte tenningen med myndig røst, etter at han hadde kontrollert kantene til omliggende skog for å unngå skogbrann. En vanlig finsk måte var å gå baklengs og motsols tre ganger rundt fallet (Lönnrot 2002 110) og framsi høyt; "Polta kivet, polta kannot, heitta mina musta mulda"; Brenn steiner, brenn stubber, bring meg svart jord. Men det hendte nok at en og annen "tullball" forårsaket skogbrann (tulipalu). Den tjukke røyken fra fallet påskyndet regnet, ble det sagt. Regnmaktene observerte røyken, og de tok det som et signal om at nå var menneskene snart rede til å motta regnet. Fallet ble påtént slik at det brant sakte og fullstendig; ilden skulle spre seg nedoverbakke og mot vinden og innover fra kantene mot midten av fallet. Sakte brenning ved lav temperatur, 200 grader, ga den ettertraktede svarte aska. Varmere, 400 grader, mer intens brenning,